

Mgr. Petra Kolátorová
Serenáda E dur op. 22 (B 52) a Serenáda pro dechové nástroje op. 44 (B 77)
Antonína Dvořáka v kontextu hudebního druhu orchestrální
serenády 2. poloviny 19. století

Disertační práce, Praha 2018, počítačový tisk, 231 stran, notové příklady a tabulky v textu

Oponentský posudek

První, co oponent disertačního spisu Mgr. Petry Kolátorové učinil po přečtení názvu dotyčného spisu, bylo nahlédnutí do soupisu použité literatury. Vstupní pochybnosti se naplnily: zásadní studie Jaroslava Volka *Otázky taxonomie umění* (*Estetika* 1970, s. 194-211, 293-307, *Estetika* 1971, s. 19-46, 146-165) v soupisu chybí a studie tudíž autorce posuzovaného spisu nejspíš není známa. I přes téměř půlstoletí, které uplynulo od jejího publikování mám nicméně důvod ji stále považovat za významný příspěvek do diskursu o problematice české uměnovědné terminologie právě v oblasti taxonomické specifikace termínů jako forma, druh, žánr, ... Autorka označuje serenádu jako hudební druh aniž by toto své vymezení v rámci platné a užívané české odborné terminologie náležitě vyargumentovala. Samozřejmě, že její zařazení serenády do kategorie „hudební druh“ koliduje s v praxi daleko častějším označením žánr. Dokonce i autorce samotné – přes obezřetnou snahu držet se na celé ploše svého spisu termínu „hudební druh“ – občas (nejspíš mimoděk nebo z nepozornosti) termín žánr prosákne, ojedinele dokonce i ve spojení se serenádou. Jinak ovšem autorka s pojmem žánr běžně operuje např. v souvislosti se symfonií (ptám se, proč je symfonie občas žánrem- např. s. 148, občas hudebním druhem - a serenáda důsledně hudebním druhem?). To je třeba v odborném textu zdůvodnit a oporou mohla být autorce mimo jiné právě výše zmíněná studie Volkova). Autorčiny nejasnosti v terminologii se projevují a v řadě dalších konfučních výroků typu „... a jim podobné cyklické žánry (divertimenta, suity)...“ (s. 146). Vztah hudební druh – žánr prostě v textu nikde není objasněn, což musím považovat za vážný nedostatek posuzovaného spisu.

Při formálním členění textu je využit využit standardní desetinný systém. Celý text je rozčleněn vcelku logicky do deseti výkladových kapitol vč. obligátního Úvodu (I) a Závěru (X). K nim je připojen dokumentační aparát – Soupis literatury, soupis notových příkladů a soupis tabulek. Poznámky jsou uváděny průběžně pod čarou.

Předmět disertačního spisu je nosný a autorka založila jeho průzkum v celku velkoryse, s převahou historických aspektů. Průzkum terénu serenády 2. poloviny 19. století se opírá o poměrně důkladnou probírku reálií spjatých se vznikem, prováděním, publikováním a dobovou reflexí vybraného vzorku serenád, který se autorka snaží tak či onak vztáhnout k dvojici serenád Dvořákových. Výkladový text ovšem působí jistou nesoustředěností, těkavostí, argumentační nedotažeností – a tudíž nepřesvědčivostí. Už vstupní výkladová kapitola (II. Pojem „serenáda“, stav bádání – serenády jako společenské události tehdejšího života) je toho příkladem. Etymologické a historické vymezení pojmu serenáda není výstižné, postrádám zde např. důkladnější pojednání o linii serenaty, která přece není synonymem serenády. Autorka o tom zjevně ví (na s. 11 se o serenatě zmiňuje), avšak odbývá serenatu prostě jako útvar „podobný kantátě“ bez dalšího komentáře – a to je málo. Přitom v podčarových odkazech na literaturu se jasně vyskytují výroky typu „dramatická kantáta“, které ovšem ve výkladovém textu nejsou náležitě zhodnoceny. Jak si v této souvislosti např. stojí serenata jako všeobecně „malá opera“? Možná, že by bylo vhodné konfrontovat důležitou Dahlhausovu studii o hudebních družích

(Dahlhaus 1973) právě se studií Volkovou – a zohlednit přitom samozřejmě specifický terminologický terén český a německý.

První výkladová kapitola : II. Pojem „serenáda“ – stav bádání – serenády jako společenské události tehdejšího života zahrnuje obligátní zmapování stavu bádání. Samozřejmě i ona na sebe postupně nabalí problémy spjaté s vymezením serenády jako hudebního druhu nicméně po stránce přehledné probírky dobových reálií ve světle dobové i současné literatury je poměrně solidně zpracovaná. Text už ovšem v sobě má onu výše zmíněnou jistou roztěkanost: časté uvádění citací z pramenů a literatury vede k určité fragmentarizaci výkladové linie, k narušování kontextu a opětným snahám k navazování přerušených vazeb. Tomu by možná odpomohly dílčí závěry na konci každé kapitoly event.. subkapitoly. Rovněž v následujících výkladových kapitolách je postupně zřejmé, že autorka disponuje velmi solidním objemem znalostí a načerpaných fakt, že má poměrně spolehlivě zmapovaný dobový „serenádový terén“, zejména (a zdůvodněně) ten z kulturního okruhu německo-rakouského, ovládá historické i analytické metody výzkumu, avšak činí jí značné potíže tento potenciál při výkladu udržet pod kontrolou. Výkladový text je tak často roztěkaný, rozbíhavý, což oslabuje jeho výpovědní hodnotu.

Analýzy jsou ve v disertaci několikerého druhu. Autorka se naštěstí vyhnula popisné formální analýze, nicméně nápadná převaha aspektů metrických, eventuálně metroritmických (možná pod vlivem spisu H. Schicka?) nevede, pole mého názoru, vždy k přesvědčivým závěrům stran specifiky serenády 2. poloviny 19. století jako „hudebního druhu“. V textu se vyskytnou samozřejmě i jiné argumenty, analyticky už neprokazované (serenáda v pozici „mezi symfonií a symfonickou básní“)

Některé postřehy, poznatky a závěry disertačního spisu jsou velmi dobré: vztah Dvořákovy Serenády op. 44 k Mozartově „Gran Partitě“, konstatování a doložení významu Brahmsových serenád op. 11 a op. 16 pro oživení staré serenádové tradice v kritickém období historie evropské instrumentální hudby shledávám jako bystré a zdůvodněné. Soudím, že velmi dobře je vybrán i vzorek dobových serenád pro účely komparace, jiná otázka ovšem je, jak podstatné a průkazné konsekvence z této komparace plynou a jak jsou v textu prezentovány.

Velkým problémem disertace je ovšem její stylistická a obecně jazyková stránka. V textu se průběžně vyskytuje značný počet technických nedostatků počínaje prostými překlipy přes elementární pravopisné chyby (v příčestí minulém-opakovaně!) až ke stylistickým a formulačním neobratnostem, které nezřídka vedou k nesrozumitelnosti nebo víceznačnosti takto formulovaných vět. Necitlivost vůči jazyku má dnes povahu generačního problému a nejspíš jde dokonce nad generační rámec (jak nás každodenně přesvědčují např. média) a já i přes svou příslušnost k odcházející generaci se s ní nehodlám smířit. Na chybné užívání předložkových a spojkových vazeb, chybné stupňování, chybné nakládání s přivlastňovacími zájmeny (model: „... připomínají názvuky lidového tance furiantu v jedné ze svých (sic!) variant... s. 65) je třeba ustavičně a vytrvale poukazovat a já tak činím i v případě posuzovaného disertačního spisu.

Připomenu ještě několik „kosmetických“ detailů, které mě v disertaci rovněž příliš nenadchly: na s. 110 bych byl s tou kolází u Dvořáka opatrný, to je dost krkolomná asociace. Pozor na ztotožnění basetového rohu a basetového klarinetu (s. 118): z organologického hlediska jde o různé, pouze příbuzné nástroje. Notové příklady by bylo žádoucí ve spise graficky sjednotit - to by v době relativně široké nabídky notografických programů neměl být zásadní technický problém.

Summa summarum:

Spis nejspíš neprošel důkladnou finální korekturou, čemuž může napovídat řada technických (ale nejen technických) nedostatků. Důkladná korektura by mimo jiné nejspíš odhalila několikanásobný výskyt totožné zmínky o problémech prosazování Dvořákových serenád

v Anglii (poprvé s.52, naposled s. 187). Potřeba opakované připomínky určitého faktu se v odborném textu zpravidla řeší jinak.

Celkový dojem z disertačního spisu Mgr. Petry Kolátorové *Serenáda E dur op. 22 (B 52) a Serenáda pro dechové nástroje op. 44 (B 77) Antonína Dvořáka v kontextu hudebního druhu orchestrální serenády 2. poloviny 19. století* mne vede ke stanovisku tento spis v předložené podobě nedoporučit k obhajobě. Jelikož, jak výše konstatováno, předmět spisu je nosný a autorčiny předpoklady k jeho uspokojivému pojednání nepochybné, doporučuji spis podrobit všestranné důkladné revizi obsahové, stylistické, jazykové a poté znovu předložit k obhajobě.

V Praze 30. května 2018

prof. PhDr. Jaromír Havlík, CSc.

